Uludağ Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Dergisi
http://kutuphane. uludag. edu. tr/Univder/uufader. htm

Gençlerde Otoriteryenizmin Yordayıcıları Olarak Kimlik Statüleri ve Kimlik Stillerinin İncelenmesi

*İlkay Demir, **Yasemin Derelioğlu

*İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, PDR Anabilim Dalı
**İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi,
Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı
demiri@istanbul.edu.tr, yderelio@gmail.com

ÖZET

Otoriteryenizm genel hatlarıyla aşırı uyumcu, katı, otoriteye itaat gösteren, kendinden olmayana karşı önyargılı, baskılanmış ve bağımlı bir kişilik yapısı ile karakterize olmaktadır. Araştırmacılar otoriteryenizmin ortaya çıkışında birçok neden üzerinde durmakla birlikte, temelde içinde yetişilen otoriter aile ortamını ve buna bağlı olarak bireylerin kendilerine özgü bağımsız kimlik yapıları geliştirememelerini öne sürmektedir. Bu değerlendirmeden hareketle gençlerin kimlik kazanımı süreçlerinde izledikleri stratejiler ve kimlik statülerinin otoriteryen eğilimleriyle ilişkili olduğu düşünülmekte ve bu çalışmada üniversite öğrencilerinin otoriteryen eğilimlerinin; kimlik statüleri ve kimlik stilleri aracılığıyla hangi düzeylerde yordanabileceği araştırılmaktadır. Araştırmanın örneklemini İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 243 lisans öğrencisi (137 kadın, 106 erkek) oluşturmaktadır. Verilerin analizinde Pearson korelasyon katsayısı ve hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Regresyon analizi sonuçlarına göre kimlik statüleri boyutlarından "bağımlı kimlik" ve "kararsız kimlik" ile kimlik stilleri boyutlarından "kural yönelimi" boyutlarının öğrencilerin otoriteryen eğilimlerini %40 oranında yordadığı bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular, yapılan benzer çalışmalarla karşılaştırmalı olarak tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Otoriteryenizm, Kimlik Stilleri, Kimlik Statüleri, Gençler.

Identity Statuses and Identity Styles as Predictors of Authoritarianism Among Young People

ABSTRACT

In the broadest sense authoritarianism is characterized by over comformity, rigidness, authoritarian submission and prejudice and dependence on others. Among the many influences on the emergence of an authoritarian personality, researchers in particular, address authoritarian family context resulting in a lack of authentic, independent identity formation as the primary source of authoritarianism. Drawing on this assumption, present study aims to analyse the relationship between authoritarianism and identity styles and statuses of university students, and it further investigates the predictive role of identity statuses and identity styles on authoritarianism. The participants were 243 undergraduates from various departments of Istanbul University, Faculty of Education. Correlation analysis, and a hierarchical regression were conducted to analyse the data. Results of the regression analysis revealed that moratorium, identity foreclosure, and normative identity styles together predict the 40% of authoritarianism scores among young people.

Key Words: Authoritarianism, Identity Styles, Identity Status, Young People.

GİRİŞ

Otoriteryenizm üzerine ilk çalışmalar, özellikle 1930'lu yıllardaki aşırı milliyetçi gelişmeleri açıklamak üzere Adorno, Frenkel-Brunswik ve arkadaşları (1950) tarafından yapılmıştır. Onlara göre otoriteryen kişilik; aşırı uyumcu, katı, duygularını baskılayan, otoriteye itaat gösteren, kendinden olmayana karşı aşırı önyargılı özelliklerden oluşmaktadır. Bu kişilik, sosyal hiyerarşide güvenlik arayışının bir sonucu olarak güçlü grup bağlılığı geliştirmekte ve bunu aşırı milliyetçi değerleri vurgulayarak sağlamaktadır. Bireylerde korku veren ve güvenli olmayan ortamlardan kaçış, güvenlik sağlayıcı kaynaklara doğru bir yönelimi ortaya çıkarmakta ve sonuçta da otoriter bazı özellikler gelişmektedir. Bu özelliklerden bazıları şu şekilde belirtilmektedir: Tutuculuk, otoriteryen boyuneğme, otoriteryen saldırganlık, hoşgörüsüzlük, boş inanç ve kalıplaşmış düşünce, güçlülük ve katılık eğilimi, yıkımcılık ve şüphecilik. Her ne kadar kavramsal olarak ilk ortaya atıldığında otoriteryenizm, erken çocukluk döneminde temelleri atılan bir kişilik örüntüsü olarak ifade edilse de, araştırmacılar otoriteryen eğilimlerin geç ergenlik döneminde tam anlamıyla olgunlaşan sosyal inanış ve düşünce biçimlerini ifade ettiğini öne sürmektedir (Duriez ve ark., 2007).

Ergenlerle gerçekleştirilen otoriteryenizm çalışmaları en fazla ebeveynlerin otoriter eğilimleri üzerine odaklanmaktadır. Bu çalışmalarda anne-babaların otoriteryen eğilimlerinin ergenin iyi oluş hali, akademik performansı, bireyselleşme düzeyi, özerklik ve bağımsızlık düzeyi ile ergenin otoriteryen eğilimleri üzerindeki etkileri çalışılmıştır (Mayseless ve ark., 2003; Peterson ve ark., 1997). Bunun yanı sıra ergenlik döneminde otoriteryenizm ile ahlak gelişimi, bilişsel süreçler, medya etkisi, yaratıcılık, kişilik özellikleri gibi çok sayıda değişkenin ilişkisi incelenmiş (Shanahan, 2002; Harvey ve Harvey, 1970; Heaven ve Bucci, 2001; Rubinstein, 2003) ve otoriteryenizmin ilk yetişkinlik dönemine dek değişen görünümleri boylamsal olarak da ele alınmıştır (Peterson ve Lane, 2001). Diğer yandan farklı ülkelerdeki ergenlerin otoriteryen eğilimleri, hem ülkelerin kendi içinde hem de diğer ülkelerdeki eğilimlerle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir (Krauss, 2002; Lederer, 1993; Rippel ve Boehnke, 1995). Kimlik statüleri, stilleri ile otoriteryen eğilimler arasındaki ilişkiler de çeşitli çalışmalarda araştırılmıştır (Duriez ve Soenens, 2006; Marcia, 1967; Marcia ve Friedman, 1970; Soenens ve ark., 2005).

Kimlik Statüleri

Erikson (1968)'un kimlik gelişimi yaklaşımını geliştirerek ergenlik döneminde kimlik statüleri paradigmasını ortaya koyan Marcia (1966)'ya göre kimlik kazanımı süreci iki temel boyut üzerinden tanımlanabilir: Arayış ve bağlanım. Arayış, bireylerin kişisel değer, anlam ve amaç arayışına ne ölçüde girdiklerini ortaya koyarken; bağlanım, bireylerin belirli inanç, değer ve anlamlara ne ölçüde bağlılık geliştirdiğini ifade etmektedir. Bu iki temel boyuta bağlı olarak Marcia (1966) dört kimlik statüsü tanımlamıştır. Buna göre *Başarılı Kimlik*, belirli bir arayışa girmiş ve belirli hedeflere bağlanmış bireyleri, *Bağımlı Kimlik*, arayışa girmeden hedeflere bağlanmış bireyleri, *Kararsız Kimlik*, arayış içinde olan ancak henüz hedeflere bağlılık geliştirmemiş bireyleri ve *Kargaşalı Kimlik*, herhangi bir arayışa girmemiş ve bağlılık geliştirmemiş gençleri tanımlamaktadır.

Marcia (1966)'nın kimlik statüleri kavramı "başarılı kimlik" statüsünü psikolojik olarak en olgun statü olarak tanımlamaktadır. *Başarılı kimlik edinmiş bireyler*, bir arayış sürecinden geçmiş ve kimliklerini açıklayan bağlanımlarda bulunmuşlardır. Bu bireylerin ergenlik döneminin temel psikolojik görevini başarmış oldukları varsayılmaktadır. Yapılan görüşmelerde bu bireylerin düşünceli ve içedönük oldukları, stresli durumlarda iyi performans gösterdikleri, ahlaki gelişimde yüksek düzeylerde akıl yürütebildikleri, bağımsızlık puanlarının yüksek olduğu ve yaptıkları tercihleri nasıl ve neden yaptıklarını rahatlıkla açıklayabildikleri görülmektedir (Marcia, 1993). *Kararsız kimlik statüsündeki bireyler* henüz

arayış sürecindedir ve bağlanım yaşayabilmek için büyük çaba göstermektedir. Ancak onların bu çabası iki uçludur ve isyan etme ile uyum sağlama arasında gidip gelmektedirler. *Bağımlı kimlik* statüsündeki bireylerin bağlanım düzeyleri yüksek olmasına karsın bu bağlanımları bir arayışın sonucunu yansıtmamaktadır. Bu bireyler amaçlarını, değerlerini ve inançlarını çok fazla eleştirel düşünmeden ailelerinden ya da diğer otorite figürlerinden edinmektedir. Yapılan çalısmalar bu bireylerin otoriteryen, onay bekleyen ve düşüncelerinde katı olduğunu göstermektedir (Marcia, 1993). *Kargaşalı kimlik* statüsündeki bireyler, belirli bazı arayışlar içine girmiş olabilirler ancak, bu aktif bir arayış değildir. Herhangi bir bağlanım bulunmayışı bu bireylerin özelliklerinden biridir. Yaşama karşı umursamaz ve amaçsız tavırları göze çarpmaktadır (Marcia, 1993).

Kimlik Stilleri

Marcia'nın kimlik statüleri; kimliğe ilişkin kararlı, süreklilik gösteren ve nihai yapılanmaları ifade etmektedir. Bu yaklaşıma göre kimlik statüleri kimlik gelişimi sürecini değil, bu gelişim sürecinin bir sonucunu ifade etmektedir. Bireylerin içinde bulundukları kimlik statülerinin hangi süreçler çerçevesinde belirlendiği ise farklı kavramsallaştırmalar ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Kimlik gelişiminin süreç odaklı bir açıklaması Berzonsky (1990) tarafından geliştirilen kimlik stilleri kavramıyla yapılmaya çalışılmıştır. Marcia'nın sınıflandırma sistemine alternatif olarak Berzonsky, kimlik stilleri modeliyle gençlerin gelişimsel olarak içinde bulundukları kimlik yapısını test etmek yerine, farklı kimlik alanlarında yaşadıkları sorunlarla baş etme stratejilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır (Berzonsky, 1990, 1992). Kimlik statüleri belirli bir kimlik boyutunda ergenlerin arayış ve bağlanımlarına ilişkin bilgi vermekteyken, Berzonsky (1992)'e göre söz konusu arayış ve bağlanımlar ergenlerin başa çıkma, problem çözme ve karar verme süreçlerine de etki etmektedir. Berzonsky (1990)'e göre farklı kimlik statülerindeki bireyler bireysel problemlerini çözebilmek, karar vermek ve kimlikle ilgili bilgileri işlemlemek için farklı sosyal ve bilişsel süreçlerden yararlanmaktadır. Bu modele göre Berzonsky üç kimlik stili tanımlamıştır: *Bilgi yönelimli bireyler* benlikle ilgili bilgileri aktif bir biçimde aramakta, değerlendirmekte ve kullanmaktadır. Benlik yapılanmasıyla ilgili kuşkucudur ve kimliklerinin farklı yönlerini sürekli test etmek ve yenilemek eğilimindedir. Araştırmalar bilgi yönelimli stilin kendini ifade etme, problem odaklı başa çıkma, bilişsel yönelim, bilişsel karmaşıklık, ihtiyatlı karar verme, uyum ve açıklıkla olumlu yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. *Kural yönelimli stildeki bireyler* yaşamlarındaki önemli bireylerin düşünce ve beklentilerine uyum sağlayarak kimlik sorunlarıyla ve karar verme süreçleriyle ilgilenmektedir. Araştırmalar bu bireylerin de

uyumlu olduklarını göstermekle birlikte belirsizliğe toleranslarının düşük olduğunu ve yapılanmış ve belirli bir yola ve bakış açısına daha fazla ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Bu stildeki bireyler kimlikle ilgili kararlarını daha otomatik düşünce süreçlerinin etkisiyle almaktadır. Her ne kadar öz disiplinli, bilinçli, amaç yönelimli olsalar da benlik imajları o kadar katıdır ki, dışarıdan gelen farklı görüşleri tehdit olarak algılayarak kendilerini bunlara kapatmaktadırlar. *Karmaşa yönelimli bireyler*, bireysel problemlerini çözmek ve karar vermek konusunda isteksizdir. Bu biçimde uzun süre karar verme ve problemleri çözmeyi ertelediğinde ortamsal ve durumsal koşulların baskısı sonucunda belirli bir davranış geliştirmek zorunda kalmaktadırlar. Böylece de karar vermek ve sorunların çözümüyle ilgilenmek zorunda kalmamaktadırlar. Bu stil kaçınma davranışı, uygun olmayan karar verme stratejileri ile olumlu; kendini ifade etme ve bilişsel ısrarcılıkla olumsuz yönde ilişkilidir.

Yapılan araştırmalarda kargaşalı kimlik statüsü ile karmaşalı stilin; bağımlı kimlik statüsü ile kural yöneliminin; başarılı kimlik ve kararsız kimlik statüleriyle ise bilgi yöneliminin olumlu yönde ilişki gösterdiği saptanmıştır (Berzonsky, 1990; Berzonsky ve Kuk, 2000; Berzonsky ve Neimeyer, 1994; Derelioğlu ve Demir, 2007b; Schwartz ve ark., 2000; Streitmatter, 1993). Kimlik statüleri ve kimlik stilleri arasında saptanan bu ilişkilere karşın, söz konusu kavramlar temelde kimliğe ilişkin farklı açıklama düzeylerinden yararlanmaktadır. Kimlik statüleri kimlik kazanımına karşı kimlik karmaşası sürecinde ortaya çıkan bir gelişimsel süreci ifade etmekteyken, kimlik stilleri geç ergenlik dönemindeki bireylerin yaşadıkları bilişsel ve bireysel bir sürece vurgu yapmaktadır. Yani kimlik stilleri kimlik statülerine oranla daha az gelişimsel bir süreci ifade etmektedir. Ayrıca, kimlik statüleri tüm durumlarda ortaya çıkabilirken, kimlik stilleri problem durumlarında ortaya çıkan bir süreci ifade etmektedir (Berzonsky, 1990). Araştırmalar da (e.g. Berzonsky ve Kuk, 2000; Berzonsky ve Neimeyer, 1994) ergenlerin kimlik statüleri ve kimlik stilleri açısından farklılaşabileceklerini göstermektedir. Yani içinde bulunulan durumun özelliğine ya da karşılaşılan problemin niteliğine göre ergenler, kimlik statülerinden bağımsız olarak da farklı kimlik stillerinden birini ya da hepsini birarada kullanabilmektedir.

Otoriteryenizm, Kimlik Statüleri ve Kimlik Stilleri

Türkiye'de otoriteryenizme ilişkin çalışmalar gençler arasında otoriteryen eğilimlerin yaygınlık düzeyi (Gümüş ve Gömleksiz, 1999) boyuneğicilik ve depresyon (Tuzcuoğlu ve Korkmaz, 2001), ayrımcılık (Gömleksiz ve ark., 2008), bilimsel tutumlar (Gömleksiz ve ark., 2009; Demir, 2005), öğretmen yetiştirme (Gömleksiz ve Akar-Vural, 2006;

İflazoğlu ve Çaydaş, 2004) ve bilişsel süreçler açısından ele alınmıştır (İflazoğlu-Saban ve Saban, 2009). Kimlik statüleri de çok sayıda araştırma ile yaygın olarak çalışılan bir konudur. Türkiye'de kimlik statüleri araştırmaları kendini açma (Gültekin, 2001), aile algıları, anne-baba tutumları ve aile sorunları (Akman, 2007; Özgen, 1999; Çakır, 2001; Solmaz ve Alisinanoğlu, 2004), sosyal destek (Uzman, 2004; Ünlü, 2001), sosyal çevre ve yetiştirme koşulları (Gündoğdu ve Zeren, 2004; Oflazoğlu, 2000; Varan, 1990) gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Bu çalışmaların yanı sıra, ülkemizde kimlik stilleri çalışmaları; ölçek uyarlamaları (Derelioğlu ve Demir, 2007a), kimlik statüleri ile ilişkileri (Derelioğlu ve Demir, 2007b), ebeveynlerin kullandıkları denetim mekanizmaları (Çelen ve Kuşdil, 2009), başaçıkma ve benlik süreçleri (Eryiğit ve Kerpelman, 2009) açısından incelenmiştir.

Gençlerin kimlik gelişimi sürecinde sınıflandırıldıkları kimlik statüleri ve kimlik kazanımında kullandıkları stratejiler, yani kimlik stilleri, onların otoriteryen eğilimleri ile ilişkili görülmektedir (Duriez ve Soenens, 2006; Marcia, 1967; Marcia ve Friedman, 1970; Soenens ve ark., 2005). Yurtdışında otoriteryenizmin hem kimlik stilleri hem de kimlik statüleri ile ilişkilerini saptamaya yönelik çeşitli çalışmalar yapılmış olmasına karşın, ülkemizde otoriteryenizmin gençlerin kimlik örüntüleri açısından ele alındığı çalışmalara rastlanmamıştır. Oysa ülkemizde otoriteryen eğilimlerin gençler arasındaki yaygınlığını ortaya koyan araştırma bulguları bulunmaktadır (e.g. Gümüş ve Gömleksiz, 1999) ve gençlik dönemine özgü kimlik kazanımı süreçlerinin gençler arasında otoriteryen eğilimleri ne ölçüde yordadığının incelenmesinin bu durumun dinamiklerini daha iyi anlamak için önemli olduğu düşünülmektedir.

Amaç

Kimlik statüleri ve stillerinin otoriteryen eğilimlerle ilişkisini vurgulayan kavramsal çerçeveden hareketle, bu çalışmada üniversite öğrencilerinin otoriteryen eğilimlerinin; yaş ve cinsiyet değişkenleri ile kimlik statüleri ve kimlik stilleri değişkenleriyle ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla öncelikle otoriteryenizm ile yaş-cinsiyet ve kimlik statüleri ile kimlik stilleri alt boyutlarının ilişkisinin incelenmesi amaçlanmış, ardından belirlenen anlamlı ilişkiler doğrultusunda hiyerarşik regresyon modeli oluşturularak, söz konusu değişkenlerin otoriteryen eğilimleri ne ölçüde yordadığının analiz edilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2008-2009 Eğitim-Öğretim döneminde, İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi'nde eğitim görmekte olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Söz konusu evrenden hareketle, araştırmanın çalışma grubunu Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (126), Sınıf Öğretmenliği (53) ve İngilizce Öğretmenliği (64) programlarında öğrenim gören öğrenciler arasından tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 243 lisans öğrencisi (137 kadın, 106 erkek) oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları 18 ile 22 arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 20.68'dir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada gençlerin yaş ve cinsiyet bilgilerini içeren bir anket formunun yanı sıra, kimlik statülerini ölçmek amacıyla Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası Geliştirilmiş Formu, kimlik stillerini ölçmek amacıyla Kimlik Stili Envanteri Gözden Geçirilmiş Formu ve otoriteryen eğilimlerini ölçmek amacıyla Yeni Genel Otoriteryenizm Ölçeği kullanılmıştır.

Öğrencilerin Kimlik statüleri Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası Geliştirilmiş Formu (EOM-EIS) aracılığıyla ölçülmüştür. EOM-EIS, başarılı, bağımlı, kararsız ve kargaşalı olmak üzere dört ayrı kimlik statüsüyle ilgili 64 maddeyi içermektedir. Ölçekte her bir kimlik statüsünden elde edilecek olan puanlar 16 ile 96 arasında değişmekte ve her statüden elde edilen yüksek puan bireyin o statüye yönelik yüksek eğilimini, düşük puan ise düşük eğilimini belirtmektedir. Ölçek, Grotevant ve Adams (1984) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe'ye Eryüksel (1987) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında iki yarım test güvenirlik katsayısı 0.86, iç tutarlılık katsayısı 0.73 ve test-tekrar test güvenirlik katsayısı 0.66 olarak saptanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları başarılı kimlik statüsü için 0.72, bağımlı kimlik statüsü için 0.89, kararsız kimlik statüsü için 0.78 ve kargaşalı kimlik statüsü için 0.64 olarak bulunmuştur (Eryüksel, 1987).

Gençlerin Kimlik stilleri Kimlik Stili Envanteri (gözden geçirilmiş formu) ile ölçülmüştür. Berzonsky (1997) tarafından geliştirilmiş olan Kimlik stili Envanteri (The Identity Style Inventory-Revised [ISI-3]) 40 maddeden oluşan üç boyutlu bir yapı sunmaktadır. Ölçekle ifade edilen üç stil: kural yönelimi (Normative Orientation), bilgi yönelimi (Information Orientation) ve karmaşalı yönelimdir (Diffuse Orientation). Ölçeğin her bir

kimlik stilinden elde edilebilecek puanlar, karmaşalı yönelim için 10 ile 50 arasında; kural yönelimi için 9 ile 45 arasında; bilgi yönelimi içinse 11 ile 55 arasında değişmektedir. Her bir boyuttan elde edilen yüksek puan bireyin o boyuttaki kimlik stili yöneliminin yüksekliğini, düşük puan ise o boyuttaki kimlik stili yöneliminin düşüklüğünü belirtmektedir. Derelioğlu ve Demir (2007a) tarafından Türkçe'ye çevrilip, geçerlik, güvenirlik çalışmaları yapılan ölçeğin, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları kural yönelimi için 0.70, bilgi yönelimi için 0.70, karmaşalı yönelim için 0.72 olarak bulunmuştur. Ölçeğin, test-tekrar test korelasyon katsayıları ise kural yönelimi için 0.80, bilgi yönelimi için 0.79, karmaşalı yönelim için 0.91 olarak bulunmuştur.

Gençlerin Otoriteryen eğilimleri Yeni Genel Otoriteryenizm ölçeği ile ölçülmüştür. Yeni Genel Otoriteryenizm Ölçeği, Lederer (1983; akt., Gümüş ve Gömleksiz, 1999) tarafından genel otoriteryenliği ölçmek üzere geliştirilmiştir ve Adorno'nun F-Ölçeğinin uyarlanmasına dayanmaktadır. 18 maddeden oluşan beşli likert stilindeki ölçeğin Türkiye uyarlaması Gümüş ve Gömleksiz (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin 18 maddesinden elde edilebilecek puanlar 18 ile 95 arasında değişmektedir ve ölçekten elde edilen yüksek puan yüksek düzeyde otoriteryen eğilimleri, düşük puan ise düşük düzeyde otoriteryen eğilimleri göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 0.88'dir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2009-2010 öğretim yılında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Sınıf Öğretmenliği ve İngilizce Öğretmenliği lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerden elde edilmiştir. Bu kapsamda öncelikle öğrencilere araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü öğrencilere Demografik Bilgi Formu, Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası Geliştirilmiş Formu, Kimlik Stili Envanteri Gözden Geçirilmiş Formu ve Yeni Genel Otoriteryenizm Ölçeğinden oluşan veri toplama araçları uygulanmıştır. Uygulama yaklaşık 45 dakikada tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın temel amaçları doğrultusunda yaş, cinsiyet, kimlik statüleri ve kimlik stilleri alt boyutlarının otoriteryenizm ile ilişkilerini anlamak için öncelikle Pearson Çarpım Momentler Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Cinsiyet değişkeni analize alınmadan önce dummy değişken olarak yeniden kodlanmıştır. Analizden elde edilen sonuçlar doğrultusunda, anlamlı ilişkilerin saptandığı alt boyutlar ile Hiyerarşik Regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinden önce artık (standardized residual)

değerler üzerinden ± 3 standart sapma dışında kalan uç değerlerin varlığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda bu değerlerin dışında kalan uç değerler olmadığı saptanmış ve değişkenlerin normallik ve doğrusallık varsayımlarını karşıladığına karar verilmiştir. Otoriteryenizm ile anlamlı ilişkiler gösteren boyutlar regresyon modeline, üç aşamada dahil edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 12 kullanılmış ve araştırmada hata payı 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin otoriteryen eğilimleri ile yaş, cinsiyet, kimlik stilleri ve kimlik statüleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla ilk olarak Pearson Çarpım Momentler Korelasyon katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 1). Elde edilen sonuçlara göre kimlik stilleri alt boyutlarından kural yönelimi ($r= 0.585$, $p<0.01$) ve kimlik statüleri alt boyutlarından bağımlı kimlik ($r= 0.338$, $p< 0.01$) ile otoriteryenizm arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunurken, kimlik statüleri alt boyutlarından kararsız kimlik ($r= -0.205$, $p< 0.01$) ile otoriteryenizm arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Tablo I: Otoriteryenizm ile Kimlik Statüleri, Kimlik Stilleri, Yaş ve Cinsiyet Değişkenleri Arasında Hesaplanan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayıları

Kimlik stilleri			**Kimlik statüleri**				**Yaş**	**Cinsiyet**
Kural Yönelimi	Bilgi Yönelimi	Karmaşa Yönelimi	Başarılı Kimlik	Bağımlı Kimlik	Kararsız Kimlik	Kargaşalı Kimlik		
585*	,068	,056	,008	,338*	-,205*	,118	-,126	- ,079

$p<0.01$

Diğer yandan, çalışmanın sonraki aşamasında gerçekleştirilecek olan regresyon analizinden önce, değişkenler arasında olası bir çoklu bağlantının olup olmadığını araştırmak amacıyla kimlik stilleri, kimlik statüleri ve yaş arasındaki ilişkiler de Pearson Çarpım Momentler Korelasyon katsayıları ile incelenmiştir. Yapılan Pearson analizinde kimlik stilleri boyutları, kimlik statüleri boyutları, yaş ve cinsiyet arasındaki ilişkilerin 0.70'in üzerinde değer almadığı saptandığından (r değerleri -0.065 ile 0.317 arasında değişmektedir), değişkenler arasında herhangi bir çoklu bağlantı problemi olmadığı varsayılmıştır.

Gerçekleştirilen Pearson Korelasyon analizi sonuçları doğrultusunda otoriteryenizmle anlamlı ilişkisi olduğu saptanan kimlik stilleri alt boyutlarından kural yönelimi ve kimlik statüleri alt boyutlarından bağımlı kimlik ve kararsız kimliğin otoriteryen eğilimleri ne ölçüde yordadığını saptamak amacıyla çok yönlü hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Üç blok halinde gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizine birinci aşamada kural yönelimi; ikinci aşamada bağımlı kimlik; üçüncü aşamada ise kararsız kimlik eklenerek model oluşturulmıştur (Tablo 2). Analiz sonuçlarına göre birinci aşamada tanımlanan kural yönelimi değişkeninin model içinde özgün katkısının anlamlı olduğu belirlenmiştir (R^2= 0.34, F(1/241)=125,6, p<0.001). Modele ikinci adımda girilen bağımlı kimlik statüsünün özgün katkısının model içerisinde anlamlı olduğu görülmektedir (R^2= 0.38, F(2/240)=74.37, p<0.001). Modele son adımda girilen kararsız kimlik statüsünün de özgün katkısının model içinde anlamlı olduğu görülmektedir (R^2= 0.40, F(3/239)=54.72, p<0.001).

Ayrıca değişkenler arasında olası çoklu bağlantı problemini ikinci kez test etmek amacıyla Tolerans değerleri ve VIF değerleri incelenmiştir. Yapılan analizler değişkenlerin VIF değerlerinin 1 ile 1.2 arasında değiştiğini, Tolerans değerlerinin ise 0.78 ile 0.99 arasında değiştiğini göstermektedir. Bu değerler de değişkenler arasında herhangi bir çoklu bağlantı problemi olmadığını göstermektedir.

Tablo II: Otoriteryenizm Puanları için Kural Yönelimi, Bağımlı Kimlik ve Kararsız Kimlik Boyutlarına göre Yapılan Hiyerarşik Regresyon Analizi

	Model 1			***Model 2***			***Model 3***		
	B	SE (B)	β	*B*	*SE (B)*	β	*B*	*SE (B)*	β
Kural Yönelimi	1,492	,133	,585	1,363	,133	,535	1,208	,140	,474
Bağımlı Kimlik				,175	,044	,206	,236	,048	,277
Kararsız Kimlik							-,173	,055	-,177
R^2		,34			,38			,40	
ΔR^2		,343*			,040*			,025**	

*p<0.001, **p<0.002

Analizin birinci adımında kimlik stilleri alt boyutlarından "kural yönelimi" tek başına bağımlı değişkeninin varyansının %34'ünü

açıklamaktadır. Hiyerarşik regresyon analizinde ikinci aşamada kimlik statülerinden bağımlı kimlik modele katılınca açıklanan toplam varyans oranı %38'e yükselmiş ve bu boyutun tek başına modele katkısı %4 düzeyinde olmuştur. Üçüncü aşamada modele eklenen kimlik statüleri alt boyutlarından kararsız kimlik ile açıklanan toplam varyans oranı %40'a yükselmiş ve bu değişkenin tek başına modele katkısının %2 olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak üç kimlik boyutunun otoriteryen eğilimleri yordamada ortak varyansı açıklama yüzdesinin % 40 olduğu ve bu modelde Kural Yöneliminin tek başına %34 ile varyansı en yüksek açıklama oranına sahip olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Üniversite öğrencilerinin otoriteryen eğilimlerinin; kimlik statüleri ve kimlik stilleri ile ilişkilerini ele alan bu araştırmada, yaş ve cinsiyetin otoriteryen eğilimlerle anlamlı düzeyde bir ilişkisinin olmadığı saptanmıştır. Otoriteryenizmi cinsiyet açısından ele alan çalışmaların büyük bir bölümünde, otoriteryen eğilimlerin cinsiyet açısından farklılaşmadığı saptanmıştır (e.g. Altemeyer, 1998; Heaven ve Bucci, 2001; Heaven ve St. Quintin, 2003; Rubinstein, 2003) ve söz konusu bulgular bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Diğer yandan, yapılan araştırmalarda otoriteryenizmin yaşa bağlı olarak değiştiği ve yaş arttıkça otoriteryen eğilimlerin azaldığı görülmekle birlikte (Demir, 2005; Derelioğlu ve Demir, 2007b; Gümüş ve Gömleksiz, 1999; İflazoğlu ve Çaydaş, 2004), benzer sosyo-kültürel gruplarda otoriteryenizmin yaş değişkeninden etkilenmediğini belirten çalışmalar da bulunmaktadır (e.g. Krauss, 2002; Shanahan, 1995). Bu çalışmada da, öğrencilerin benzer sosyo-kültürel özellikler göstermeleri ve araştırma grubunun yaş aralığının düşük olmasının, yaş değişkeni ile otoriteryenizm arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasını açıkladığı düşünülmektedir.

Araştırmada ele alınan kimlik stilleri boyutları içinde, otoriteyenizmle anlamlı ilişkiler saptanan tek boyut kural yönelimi olmuştur. Gerçekleştirilen regresyon analizinde kural yöneliminin tek başına, öğrencilerin otoriteryenizm puanlarının %34'ünü yordadığı görülmüştür. Yapılan araştırmalar uyum, boyun eğme ve varolan kurallara uyma ve eleştirel düşünmeme gibi otoriteryenizmle ilişkili özelliklerin; yeniliklere karşı kapalılık ve önyargı ile ilişkili olan kural yönelimi ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Berzonsky ve Sullivan, 1992; Dollinger, 1995; Schwartz ve ark., 2000). Kural yönelimli bireyler kendilerini daha fazla din, aile değerleri ve ülke gibi kolektif aidiyetler üzerinden tanımlamaktadır (Berzonsky ve

ark., 2003; Eryiğit ve Kerpelman, 2009) söz konusu aidiyetlerin aşırı yüceltilmesi ve diğer aidiyet biçimlerine yer bırakmayacak ölçüde üstün tutulması nedeniyle otoriteryen eğilimlerini güçlü biçimde yordadığı düşünülmektedir. Ayrıca, yüksek kural yönelimi bilişsel muhafazakarlıkla ilişkilidir. Yani kural yöneliminden yüksek puanlar elde eden bireyler yeni, farklı bilgilere ve bakış açılarına kapalı olma eğilimindedirler (Berzonsky, 1990, 2002; Berzonsky ve Sullivan, 1992). Ülkemizde yapılan çalışmalarda da otoriteryenizmin benzer özelliklerle ilişkili bulunduğu saptanmıştır (e.g. Demir, 2005; Gömleksiz ve Akar Vural, 2006; Gömleksiz ve ark., 2009; İflazoğlu Saban ve Saban, 2009). Ayrıca çeşitli çalışmalarda kural yöneliminin bilişsel katılık, belirsizliğe karşı hoşgörüsüzlük, önyargı ve otoriteryenizm ile olumlu yönde ilişki gösterdiği bulunmuştur (Duriez ve Soenens, 2006; Duriez ve ark., 2007; Soenens ve ark., 2005). Söz konusu bulgular bu çalışmada ortaya çıkan "kural yönelimi"nin otoriteryenizmi yüksek yordama gücü ile paralellik göstermektedir.

Diğer yandan, yukarıda bahsedilen çalışmalarda karmaşa yöneliminin otoriteryenizm ile olumlu ilişki gösterdiği, bilgi yöneliminin ise olumsuz yönde ilişki gösterdiği saptanmıştır. Bu çalışmada ise kimlik stillerinden bilgi yönelimi ve karmaşa yöneliminin otoriteryenizm ile ilişkilerinin anlamlı olmadığı bulunmuştur. Karmaşa yönelimi zıt duygular, erteleme, bazen otoriteye uyma, bazen tamamen anlık ihtiyaçların tatminine yönelme, bazen de kimlikle ilgili yaşanan kararsızlıklarla karakterize olduğundan (Berzonsky ve Sullivan, 1992) otoriteryenizmi yordamada güçlü bir değişken olarak ortaya çıkmaması söz konusu çift değerli yapısının sonucu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca karmaşa yönelimli bireyler kendilerini tanımlarken daha fazla hedonistik arzular, duygular, popülerlik, diğerleri üzerinde oluşturdukları izlenim üzerinden tanımlamaktadır (Berzonsky ve ark., 2003). Bu durumun da karmaşa yöneliminin, kolektif aidiyetlerin aşırı yüceltilmesi ile ilişkili olan otoriteryenizm ile anlamlı ilişkiler göstermemesini açıklayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmacılar bilgi yönelimli bireyleri esnek, yeni fikirlere ve bakış açılarına açık, özgürlükçü düşünceye değer veren bireyler olarak tanımlamaktadır (Berzonsky ve Sullivan, 1992) bu tanımlardan hareketle bilgi yöneliminin otoriteryenizm ile olumsuz yönde ilişkili olabileceği beklenebilecekken, araştırmada böyle bir ilişki saptanmaması şaşırtıcı bir sonuçtur. Berman ve arkadaşlarının (1991) çalışmasında da kimlik kazanımı sürecinde farklı alternatiflerin üretilmesi ile kural yöneliminin olumsuz yönde anlamlı bir ilişkisi bulunurken, bilgi yöneliminin ilişkisi bulunmamıştır. Bu durum kural yöneliminin kimlik stilleri modelinde kuramsal varsayımlarla daha başarılı bir örtüşme gösterdiğini

düşündürmektedir. Diğer yandan, Berzonsky (2004) kural yönelimi ve bilgi yöneliminin kimlik kazanımı sürecinde belirli bir düzeyde bağlılık geliştirmiş olan bireyleri ifade ettiğini öne sürmektedir. Geleceğe yönelik net hedefler oluşturmak, kimlikle ilgili çeşitli konularda bağlılık geliştirmek, yaşamda olumlu bir yönelim duygusuna sahip olmak ve etkili davranışlarda bulunmak, hem kural yönelimi hem de bilgi yönelimi ile ilişkili bulunmuştur. (Berzonsky ve Kuk, 2000; Dollinger, 1995). Ayrıca, bilgi yönelimli bireylerin doğrudan otorite figürleriyle uyumuna yönelik araştırma bulguları olmamasına karşın, bilgi yönelimli ve kural yönelimli bireylerin büyük ölçüde ebeveynlerini birer otorite figürü olarak değerlendirirken benzer biçimde yetkili, olumlu, açık iletişim kuran kişiler olarak gördükleri ve onları değerlendirirken olumsuz ifadelerden kaçındıkları bulunmuştur (Berzonsky, 2004). Yani bilgi yönelimi ve kural yönelimi hem otorite figürleri ile ilişkiler, hem de belirgin değerler, gelecek yönelimi ve hedef duygusu gibi konularda benzerlik göstermektedir. Bilgi yöneliminin olaylara özgürlükçü ve esnek bakış açısının, otorite figürlerine yönelik olumlu değerlendirmeleri ve belirgin değer ve hedef yönelimleri ile birleşince; otoriteryenizm ile beklenen yönde anlamlı bir ilişki ortaya koymamasını açıklayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada ele alınan kimlik statüleri arasından "bağımlı kimlik" ve "kimlik arayışı"nın otoriteryenizm ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Yapılan regresyon analizinde bağımlı kimlik statüsünün modele katkısının tek başına %4 olduğu saptanmış, kimlik arayışı ise tek başına modele negatif yönde %2 oranında katkıda bulunmuştur. Yüksek düzeyde onaylanma ihtiyacı, dıştan denetimlilik ve düşük düzeyde bağımsızlık ile karakterize olan "Bağımlı Kimlik" ile otoriteryen değer ve eğilimlerin benimsenmesi arasında güçlü ilişkiler ortaya koyan çok sayıda araştırma mevcuttur ve bağımlı kimlik, diğer kimlik statüleri arasında en fazla otoriteryen eğilimler gösteren kimlik statüsünü oluşturmaktadır (Marcia, 1966, 1967; Marcia ve Friedman, 1970). Kararsız kimlik, bağımlı kimliğin aksine sürekli bir kimlik arayışını, deneme-yanılmalar yapmayı ve kendi bireyselliğini bulma çabasını, değişime açıklığı ve deneyselliği ifade ettiğinden, otoriteryen eğilimleri negatif yönde yordamadaki katkısı ilgili araştırmalarca da desteklenmektedir ve kararsız kimlik statüsünün diğer tüm kimlik statüleri içinde en düşük otoriteryen eğilim gösteren grubu oluşturduğu ifade edilmektedir (Marcia, 1966, 1967; Marcia ve Friedman, 1970). Ayrıca, Marcia (1966, 1967) kararsız kimlik statüsünün diğer statülere oranla daha isyankar özellikler gösterdiğini ve bu nedenle boyun eğme ve kuralları olduğu gibi benimseme gibi otoriteryen özelliklerle, diğer statülere oranla çok daha yüksek düzeyde negatif ilişkiler gösterdiğini öne sürmektedir.

Diğer yandan, kimlik statülerinden kargaşalı kimlik boyutu ve başarılı kimlik boyutları bu çalışmada otoriteryenizm ile ilişkili bulunmamıştır. Kargaşalı kimlik, herhangi bir arayışta olmamayı, yön ve tercihte bulunmamayı ifade ettiğinden otoriteryen eğilimler açısından da yordayıcı bir gücünün olmaması beklendik bir sonuç olarak nitelenebilir. Oysa başarılı kimlik, bağımsızlık, içten denetimlilik ve davranışsal özerklik ile ilişkili bulunmuştur (Marcia, 1993) ve bu özellikleri ile otoriteryenizmle olumsuz yönde bir ilişkisi bulunabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada başarılı kimlik statüsünün otoriteryenizmle ilişki göstermemesinin birkaç olası nedeninden bahsedilebilir. İlk olarak; başarılı kimliğin otoriteyle ve otorite figürleriyle daha olumlu ve uyumlu ilişkileri olduğu bulunmuştur (Marcia, 1967) ve bu durumun başarılı kimliğin otoriteryenizmle ilişki saptanmamasında önemli bir etmen olabileceği düşünülmektedir. Diğer yandan, Stephen ve arkadaşları (1992) kararsız kimlik statüsünün bir arayış, eleştirme ve şüphe etme sürecini, bu sürecin ardından gelmesi beklenen başarılı kimliğin ise değerlerde netleşme ve kararlık sürecini ifade ettiğini öne sürmektedir. Bu açıdan bakıldığında tıpkı kural yönelimli bireyler gibi; başarılı kimlik statüsündeki bireylerin de, özerklik ve içten denetimlilik gibi özelliklerinin değer ve bakış açılarında kesinlik ve kararlılık ile birleştiğinde, otoriteryenizm ile beklenen yönde anlamlı bir ilişki ortaya koymamasını açıklayabileceği düşünülmektedir. Son olarak, Bosma ve Kunnen (2001), bir kimliğe bağlılık geliştirmenin esnek veya esnek olmayan, katı biçimleri olduğunu ileri sürmektedir. Bu açıdan bakıldığında başarılı kimlikte de esnek olmayan, katı biçimler olabileceği gibi, değişme ve farklılığa daha duyarlı biçimler söz konusu olabilir. Ayrıca, ergenlik döneminin son yıllarında başarılı kimlik, henüz kazanılmış olduğundan daha katı olabilmektedir çünkü bu dönemde henüz kazanılan kimlik duygusunu korumak adına, ergenler bazen dışarıdaki bilgiyi kendi algılarına uyarlayıcı bir tarz benimseyebilmektedirler (Kroger, 2007).

Sonuç olarak, bu çalışma ile kimlik stillerinden kural yöneliminin otoriteryenizmin güçlü bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Kimlik stilleri boyutlarından kural yöneliminin yanı sıra, kimlik statüleri boyutlarından bağımlı kimlik ve kararsız kimliğin de otoriteryenizmi anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Diğer yandan otoriteryen eğilimleri olumsuz yönde yordayabileceği düşünülen başarılı kimlik statüsü ve bilgi yöneliminin otoriteryenizmle ilişkisi saptanmamıştır. Ülkemizde özellikle kimlik stilleri konusunda oldukça sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Kimlik stillerinin bilişsel stratejiler, problem çözme, karar verme süreçleri ve kişilik özellikleriyle ilişkileri üzerine Türkiye kültürü bağlamında yapılacak çalışmaların, bu kavramın farklı boyutlarının ülkemizde ne gibi özellikler

barındırdığını anlamak açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Benzer biçimde, kimlik statüleri ülkemizde çeşitli çalışmalarla farklı yönleri açısından araştırılmış olsa da, bilişsel süreçler, değerler ve kültürel bağlam çerçevesinde daha ayrıntılı çalışılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konularda yapılacak sonraki araştırmalar, gençlerin kimlik kazanımı süreçlerini ve bu süreçlerin etkide bulunduğu düşünülen çeşitli faktörleri daha ayrıntılı ve derinlemesine incelemeye olanak tanıyacaktır. Bu biçimde kimlik stilleri ve statüleri gibi değişkenlerle ilgili daha fazla bilgiye ulaşılabileceği gibi, söz konusu süreçlerin otoriteryenizmle doğrudan ilişkilerinin yanı sıra, ilişkilerdeki dolaylı, aracı değişkenlerin rolü üzerine daha fazla çıkarımda bulunma ve ayrıntılı analizler yapabilme olanağı bulunacaktır. Diğer yandan bu çalışmada kimlik stilleri, kimlik statüleri ve otoriteryen eğilimler sınırlı bir çalışma grubu üzerinden incelenmiştir, bu konularda yapılacak olan sonraki çalışmaların daha geniş ve dolayısıyla evreni temsil etme gücü daha yüksek olan örneklem grupları üzerinden tekrarlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Son olarak otoriteryenizm, özellikle bireylerin kendilerini güvende hissetmedikleri, stres altında hissettikleri ve geleceklerinden kaygı duydukları durumlarda daha fazla yükselme eğilimi göstermektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde ergenlik dönemi gibi gelecek kaygılarının daha yoğun yaşandığı bir dönemde, özellikle de mesleki, eğitimsel ve ekonomik sorunların yüksek düzeyde yaşandığı ortamlarda otoriteryen eğilimlerin daha güçlü bir biçimde ortaya çıkabileceği varsayılmaktadır. Bu nedenle gençler arasında otoriteryen eğilimlerin daha derinlemesine araştırılmasına, ilişkili olduğu bağlamsal, ekonomik, psikolojik ve bilişsel süreçlerin incelenmesine ve önleyici, müdahale edici stratejilerin ve programların geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

Adorno, T. W., Frenkel-Brunswik, E., Levinson, D. J., Sanford, R. N., 1950. The Authoritarian Personality. *New York: Harper and Row*.

Akman, Y., 2007. Identity Status of Turkish University Students in Relation to Their Evaluation of Family Problems. *Social Behavior and Personality: An International Journal,* 35(1), 79-88.

Altemeyer, B., 1998. The Other "Authoritarian Personality". *Advances in Experimental Social Psychology,* 30*,* 47–92.

Berman, A. M., Schwartz, S. J., Kurtinez, W. M., and Berman, S. L., 2001. The Process of Exploration in Identity Formation: The Role of Style and Competence. *Journal of Adolescence,* 24, 513-528.

Berzonsky, M. D., 1990. Self-construction over the Life-span: A Process Perspective on Identity Formation. *Advances in Personal Construct Psychology,*1, 155-186.

Berzonsky, M. D., 1992. Identity Styles and Coping Strategies. *Journal of Personality,* 60*,* 771-788.

Berzonsky, M. D., 1997. Identity Style Inventory, Version 3. Unpublished Measure,
State University of New York, Cortland.

Berzonsky, M. D., 2004. Identity Style, Parental Authority and Identity Commitment. *Journal of Youth and Adolescence,* 33(3), 213-220.

Berzonsky, M. D., Adams, G. R., 1999. Reevaluating the Identity Status Paradigm: Still Useful after 35 years. *Developmental Review,*19*,* 557-590.

Berzonsky, M. D., Kuk, L. S., 2000. Identity Status, Identity Processing Style, and the Transition to University. *Journal of Adolescent Research,* 15, 81-98.

Berzonsky, M. D., Macek, P., Nurmi, J. E., 2003. Interrelationships among Identity Process, Content, and Structure. *Journal of Adolescent Research,* 18, 112-130.

Berzonsky, M. D., Niemeyer, G. J., 1994. Ego Identity Status and Identity Processing Orientation: The Moderating Role of Commitment. *Journal of Research in Personality*, 28*,* 425-435.

Berzonsky, M. D., Sullivan, C., 1992. Social-cognitive Aspects of Identity Style: Need for Cognition, Experiential Openness, and Introspection. *Journal of Adolescent Research* ,7*,* 140-155.

Bosma, H. A., Kunnen, E. S., 2001. *Determinants and Mechanisms in Ego Identity Development: A Review and Synthesis*, *Developmental* Review**,** 21(1), 39-66.

Çakır, S.G., 2001. Ergenlerde Kimlik Statüsünün Anne Baba Tutumu, Aile Tipi ve Anne Babanın Eğitim Düzeyi ile İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Çelen, H. N., Kuşdil, E., 2009. Parental Control Mechanisms and Their Reflection on Identity Styles of Turkish Adolescents, *Paideia,* 19 (42), 7-16.

Demir, İ., 2005. Otoriteryenizm ve Epistemolojik İnançlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde Sunulan Sözlü Bildiri, 28-30 Eylül, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Derelioğlu, Y., Demir, İ., 2007a. Kimlik Stili Envanteri (Gözden Geçirilmiş Formu) Türkçe Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. VI. Türk-Alman Psikiyatri Kongresinde Sunulan Poster, 6-8 Eylül, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Derelioğlu, Y., Demir, İ., 2007b. Gençlerin Ego Kimlik Statüleri ile Kimlik Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde Sunulan Sözlü Bildiri, 17-19 Ekim, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Dollinger, S. M. C., 1995. Identity Styles and The Five-Factor Model of Personality. *Journal of Research in Personality,* 29*,* 475-479.

Duriez, B., Soenens, B., 2006. Personality, Identity Styles and Authoritarianism: An Integrative Study among Late Adolescents, *European Journal of Personality,* 20(5), 397-417.

Duriez, B., Soenens, B., Vansteenkiste, M., 2007. In Search of The Antecedents of Adolescent Authoritarianism: The Relative Contribution of Parental Goal Promotion and Parenting Style Dimensions, *European Journal of Personality,* 21, 507-527.

Erikson, E. H., 1968. Identity: Youth and crisis. *New York: Norton*.

Eryiğit, S., Kerpelman, J., 2009. Using The Identity Processing Style Q-Sort to Examine Identity Styles of Turkish Young Adults. *Journal of Adolescence,* 32(5), 1137-1158.

Eryuksel, G., 1987. Ergenlerin Kimlik Statülerinin İncelenmesine Yönelik Kesitsel Bir Çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Gömleksiz, M., Akar-Vural, R., 2006. Nasıl Bir Öğretmen Yetiştiriyoruz: Otoriteryenizm ve Ayrımcılık Üzerine Bir Araştırma. III. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumunda Sunulan Sözlü Bildiri. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Gömleksiz, M., Akar-Vural, R., Yılmaz, S., 2009. Bilim ve otoriteryenizm: Fen-Edebiyat fakültesi öğrencileri üzerine bir çalışma. In A. Şişman et al. (Eds.), I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu (pp. 336-343). Uşak: Uşak Üniversitesi.

Gömleksiz, M., Poyrazlı, S., Akar-Vural, R., 2008. Discriminatory Attitudes: A Scale Development in Turkish. *Psychological Reports,* 103, 921-930.

Grotevant, H. D., Adams, G. R., 1984. Development of an Objective Measure to Assess Ego Identity in Adolescence: Validation and Replication. *Journal of Youth and Adolescence,* 13, 419-438.

Gültekin, F., 2001. Lise Öğrencilerinin Kendini Açma Davranışının Kimlik Gelişim Düzeyleri Açısından İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 14(1), 231-241.

Gümüş, A., Gömleksiz, M., 1999. Din, Milliyetçilik ve Otoriteryenizm: Lise ve Üniversite Gençliği Üstüne 1945'lerden Günümüze Toplumlararası Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Ankara: Eğitim-Sen Yayınları*.

Gündoğdu, M., Zeren, Ş. G., 2004. Yetiştirme Yurdunda ve Ailesinin Yanında Kalan Ergenlerin Kimlik Gelişimlerinin Karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* 3 (22), 57-65.

Harvey, S. K., Harvey, T. G., 1970. Adolescent Political Outlooks: The Effects of Intelligence as an Independent Variable. *Midwest Journal of Political Science,* 14(4), 565-595.

Heaven, P. C. L., Bucci, S., 2001. Right-Wing Authoritarianism, Social Dominance Orientation and Personality: An Analysis Using the Ipip Measure. *European Journal of Personality,*15, 49–56.

Heaven, P. C. L., St. Quintin, D., 2003. Personality Factors Predict Racial Prejudice. *Personality and Individual Differences,* 34, 625–634.

İflazoğlu, A., Çaydaş E., 2004. Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında Okuyan Birinci Sınıf Öğrencileri ile Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Demokratik Tutumları ile Otoriteryen Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında Sunulan Sözlü Bildiri. 6-9 Temmuz, Malatya Üniversitesi, Malatya.

İflazoğlu-Saban, A., Saban, A., 2009. Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Bilişsel Farkındalık Düzeyleri İle Demokratik Tutumları ve Otoriteryen Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. In A. Şişman et al. (Eds.), I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumu (pp.97-105). Uşak: Uşak Üniversitesi.

Krauss, S. W., 2002. Romanian Authoritarianism Ten Years After Communism. *Personality and Social Psychology Bulletin,* 28, 1255–1264.

Kroger*, J.,* 2007. *Why is* Identity *Achievement so Elusive?* Identity*, 7(4), 331-348*.

Kumru, A., Thompson, R. A., 2003. Ego Identity Status and Self-Monitoring Behavior in Adolescents, *Journal of Adolescent Research,* 18*,* 481-495.

Lederer, G., 1993. Authoritarianism in German adolescents: Trends and cross-cultural comparisons. In W. F. Stone, G. Lederer, R. Christie (Eds.), Strengths and weaknesses: The authoritarian personality today (pp.182-198). *New York: Springer-Verlag.*

Marcia, J. E., 1966. Development and Validation of Ego Identity Status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3, 551-558.

Marcia, J. E., 1967. Ego Identity Status: Relationship to Change in Self-Esteem, General Maladjustment, and Authoritarianism. *Journal of Personality*, 35, 119-133.

Marcia, J. E., 1980. Identity in adolescence. In J. Adelson (Ed.), Handbook of Adolescent Psychology (pp. 159-187). *New York: Wiley*.

Marcia, J. E., 1993. The Status of the Statuses: Research Review. In J. E. Marcia, A.S. Waterman, D. R. Matteson, S. L. Archer, J. L. Orlofsky (Eds.), Ego identity: A Handbook for Psychological Research (pp.22-41). *New York: Springer-Verlag*.

Marcia, J. E., Friedman, M. L., 1970. Ego Identity Status in College Women. *Journal of Personality,* 38(2), 249-263.

Mayseless, O., Scharf, M., Sholt, M., 2003. From Authoritative Parenting Practices to an Authoritarian Context: Exploring the Person-Environment Fit. *Journal of Research on Adolescence,* 13(4), 427-456.

Oflazoğlu, F., 2000. Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Ergenlerde Kimlik Statülerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Özgen, C., 1999. Kız ve Erkek Lise Öğrencilerinin Kimlik Duyguları ve Aile Algıları Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Peterson, B. E., Smirles, K. A., Wentworth, P. A., 1997. Generativity and Authoritarianism: Research on Personality, Parenting, and Political Involvement. *Journal of Personality and Social Psychology,* 72 (5), 1202-1216.

Peterson, B.E., Lane, M.D., 2001. Implications of Authoritarianism for Young Adulthood: Longitudinal Analysis of College Experiences and Future Goals. *Personality and Social Psychology Bulletin,* 27 (6), 678-690.

Rippel, S., Boehnke, K., 1995. Authoritarianism: Adolescents from East and West Germany and the United States Compared. *New Directions for Child Development,* 70, 57-70.

Rubinstein, G., 2003. Authoritarianism and its Relation to Creativity: A Comparative Study among Students of Design, Behavioral Sciences and Law. *Personality and Individual Differences,* 34, 695–705.

Schwartz, S. J., Mullis, R. L., Waterman, A. S., Dunham, R. M., 2000. Ego Identity Status, Identity Style, and Personal Expressiveness: An Empirical Investigation of Three Convergent Constructs. *Journal of Adolescent Research*, 15, 504-521.

Shanahan, J., 1995. Television Viewing and Adolescent Authoritarianism. *Journal of Adolescence,* 18(3), 271-288.

Sheer, V. C., Weigold, M. F., 1995. Managing Threats to Identity: The Accountability
Triangle and Strategic Accounting. *Communication Research,* 22, 592-611.

Soenens, B., Duriez, B., Goossens, L., 2005. Social-psychological Profiles of Identity Styles: Attitudinal and Social-Cognitive Correlates in Late Adolescence. *Journal of Adolescence* , 28, 107-125.

Solmaz, F., Alisinanoğlu, F., 2004. Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kimlik Statüleri ile Anne Baba Tutumlarını Algılamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi,* 29 (309), 41-48.

Stephen, J., Fraser, E., Marcia, J. E., 1992. Moratorium-achievement (MAMA) Cycles in Lifespan Identity Development: Value Orientations and Reasoning System Correlates. *Journal of Adolescence,* 15*,* 283-300.

Streitmatter, J., 1993. Identity Status and Identity Style: A Replication Study. *Journal of Adolescence*, 16, 211-215.

Taylor, R. D., Oskay, G., 1995. Identity Formation in Turkish and American Late Adolescents, *Journal of Cross-Cultural Psychology,* 26, 8-22.

Tuzcuoğlu, S., Korkmaz, B., 2001. Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Öğrencilerinin Boyuneğici Davranış ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,*14, 135-152.

Uzman, E., 2004. Sosyal Destek Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statüleri. *Eğitim Araştırmaları,*15, 110-121.

Ünlü, H., 2001. Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Desteğin ve Ego Kimlik Statülerinin Sosyoekonomik Düzey ve Cinsiyete Göre İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Varan A., 1990. Liseli Gençlerin Kimlik Statülerinin Cinsiyet Yaş Sosyal Çevre Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.